

Selmeczbányai Híradó.

TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

Égész évre	4 frt.
Fél évre	2 „
Negyed évre	1 „
Egyes szám ára 10 krajczár.	

Felelős szerkesztő és kiadó:
VÖRÖS FERENCZ.

Laptulajdonos:
JOERGES AGOST ÖZV. és Fia.

A lapot illető szellemi közlemény, valamint az anyagi rész is a kiadóhivatalra ezimzendő.

HIVATALOS HIRDETESEK DIJA:

100 szög[2] frt., ezáltal minden megkezdett 100 szónál 50 krral több

Magánhirdetések megállapodás szerint számítatnak.

Nyílt-tér három hasábos sorért 10 kr.

Bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

== Kéziratok nem adtnak vissza. ==

Hivatalos rész.

A kártékony állatok mérgezése.

A ragadozó és kártékony állatok mérgezésénél követendő eljárás szabályozása tárgyában kiadott rendeletet városunk tanácsának megbízásából az alábbiakban közöljük.

23542/1895. V/6. B. M. szám.

A ragadozó és kártékony állatok mérgezésénél követendő eljárás szabályozása és az az ellenvétők megbüntetése tárgyában. 1. §. Ragadozó vagy kártékony állatoknak mérég által való pusztítása csakis hatósági engedély alapján eszközölhető. Az engedély kiadására a járási főszolgabíró illetve rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány előterjesztésére; első fokulag a törvényhatóság első tisztviselője, másodfokulag a közgazgatási bizottság, harmadfokban pedig a földművelésügyi m. kir. miniszter illetékes. Két egybehangzó határozat ellen azonban további felelősségnek helye nincs. A ragadozó vagy kártékony állatok nagyobb számban mutatkoznak, folyamodónak kárt okoznak, általa másképen el nem pusztíthatók és a folyamodó a mérég használata és eltartása körül megszabott óvó szabályok betartása iránt kielégítő biztonságot nyújt. 2. §. A mérgezésre engedélyt nyert személyeknek a törvényhatóság első tisztviselője az l. f. egészségügyi hatóság meghallgatása után utalványt ad az esetről-esetre megállapítandó mennyiségű mérég kiszolgáltatására, melynek alapján az engedélyezett mérég mennyiség az illetőnek orvosi vényre a gyógy-

szerész által kiszolgáltatható. Ezen utalvány kiadása alkalmával az elsőfokú egészségügyi hatóság megszabja egyúttal azon módozatokat, melyeket a mérég kezelése, eltartása, ezek ellenőrzése körüli, az egyes vidékek sajátos viszonyai között az alább felsorolt elveken kívül megkövetelnek. 3. §. A mérgezés csak egészen megbízható erdészeti és vadászati alkalmazottakra ruházható, s ezek nevei a mérgezési engedély iránti kérvényben a folyamodó által eleve bejelentendők. 4. §. Az engedély, annak megnevezésével, hogy az, kinek számára adatott meg, valamint azon határrészek (hegy, erdő, dűlő) megjelölésével, a melyeken a mérgezés eszközlése engedélyre lön — a községben, valamint a szomszédos községekben és mindezekhez tartozó puszták és telepeken is a mérég használata vétele előtt kellő időben a szokásos módon közhírré teendő, azon figyelmeztetéssel, hogy a mérgezett tárgyakhoz hivatalnál hozzá nyulni, vagy azokat eltulajdonítani a 10. §-ban meghatározott büntetés terhe alatt tilos. 5. §. Mérgezett hullak (ló, sertés, birka, kutya) szárnnyak, vér, zsíradék, tojások; erdők sűrűjében, csereserekek belsejében s egyéb — a mérgezési időszak alatt mivélés alatt nem álló; vagy egyelőre nem használt területeken pedig oly helyekre teendő ki, melyek a közlekedési utaktól távolabb, a legkisebb távközt 100 méterre számítva esnek. A mérgezett tárgy kitevéséről az illető községek előjárásai a mérég kitevője által annak megtörténtét megelőzőleg legalább 5 nappal írásbúléleg értesítendők. A község előjárói a mérég kitevelést az értesítés vételelől számított 3 nap alatt a szokásos módon közhírré tenni tartoznak. 6. §. A mérgezett tárgyra annak kitevője szigorúan felügyelni tartozik, a mely kötelességből folyólag az engedélyes hatóságtól nyert e részbeni jogosítvány alapján, az illető terepen nem birtokos — idegen — személyeknek a mérgezési záros időtartam alatt: a járás-kelest megtiltani jogosult. 7. §. Ha a mérgezett tárgy kitevője,

vagy bárki más annak tudomására jönne, hogy a mérgezett tárgyat valaki elvette, személyes felelősség terhe alatt kötelesek arról a községi előjárásának, városokban a rendőrkapitánynak jelentést tenni. A községi előjáróság arról a főszolgabíróhoz jelentést tenni, a mérgezett tárgyak eltulajdonított pedig kutatni s felfedezés esetén megbüntetést végett a főszolgabíróhoz bejelenteni tartozik. Városokban ezen teendők végzése a rendőrkapitány feladata. 8. §. A hol házi sertések járnak, a mérgezésnek helye nincsen. 9. §. A mérgezési időnek elteltével a mérgezett tárgyat annak kitevője eltávolítani, illetve elgetetni, s ha vérről történt a mérgezés, a földet feláztatni és kiégetni kötelek. A mérgezett tárgyak eltávolításának, illetve elpusztításának megtörténte, a községi előjárásnál bejelentendő. 10. §. A ki hatósági engedély nélkül mérgező vagy a kiadott övrendszabályokat megszegi, amennyiben cselekménye vagy mulasztása súlyosabb beszámítás alá nem esik, hűhagást követel el és 15 napig terjedhető elzárással és 150 frt-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A befolyó pénzbüntetések mindenkor az illető község szegényalapja javára fordítandók. 11. §. Kihágások esetében az eljárás az 1880. évi 38547. sz. belyegministeri körrendelettel kiadott eljárási szabályok szerint az ennek 8. §-ban megjelölt hatóságok által eszközöltek.

Budapesten, 1895. április 3-án.

a miniszter megbízásából

Jekelfalussy
ministeri tanácsos.

A polgári dalkör.

A selmeczbányai polgári dal és zenekör mult évi működéséről az egytel elsőképe a következő jelentést terjesztett a mult hóban megtartott közgyűlés elé:

Tisztelt közgyűlés!

Az ember rendeltetésénél fogva társadalmi életre van utalva. A társulás ösztöne természetében fekszik,

Az lávozik, attól kell válnunk.

Ki régen összenőtt velünk;

Egy rész szakadt ki társadalmunk

Testéből — és ez fáj nekünk.

De egy hő fény mégis vigasztal,

Mitől a szívöröm kikél;

Kit annyi szép s jó tett magasztal,

Emelkedik magasra, fel!

A sors, az emberek megszale

Mellöz gyakran sok érdemet —

Ilyet nem tón az Ó megjeje:

Jutalmaz az érdemet!

Kicsiny a tér, hol eddig harezolt

Önzetlenül, a közgyűert

De az eredmény mégis nagy volt

S milyen nemes a mit elért,

Akit fa- és virág magasztal,

Az út s minden, hol jár-kelünk,

Megilleti azt a zöld asztal

Bar lávozása fáj nekünk.

Kísérje őt szerencse, hála,

Melyet táplálnak sziveink;

Aldás keljen ott is nyomába.

Új hivatása terein;

Vigye magával népe szívét,

Mely soha — soha nem feled!

Hanem örökre aldjá hívét . . .

Isten veled! Isten veled!!

Goldberger Miklós.

TÁRCZA.

Hajdan és most.

Atya.

Úgy látom, nyugatnak pirul az ég alja
Úlj fel fiam, úlj fel keselysizin lovadra,
Messzi földről, hallom, nehéz hírek járnak:
Kösd fel azt a kardot, esapj fel katonának!

Fiu.

Jobb lesz itt énnékem öreg fejed mellett.
Gyenge az én karom, oda nem is kellek.

Atya.

Gyenge a te karod, de hát a szivednek
Semmi baja sem lesz, búban nem reped meg?
A szülei földért, apádért anyádért,
Sirjához közelgő drága szép hazádért?
Tudom hogy szeretsz te, de vén fejem mellett,
Ne maradj; az isten eléggé nem verhet:
Lássalak vérpádon, tömlőzbe, vagy sirba!
De néked gyalázat nem lehet megírva!

Fiu.

Pedig hon maradok. Ellenségétől félek!
Hiszen te bennem is ahoz húz a lelek,
Kivel a vész nem jár, után se, előtt se,
Ki asztalod' rakja, poharad' megtöltse.
Itt maradok . . .

Atya.

Elég! Ősz fejj, mint a lombfa,
Hitvány ősz szétlől borulsz siralomra.
Elég fattyú, mindent átlátok یدا,
Lelkemből egy szörnűy villámlás világit;

S csak azt látom egyre, hogy te nyomorult vagy;
Ez a szó, ez a szó nyugton halni sem hagy.
Elég, elég, nem hisz többet, nem apádnak,
Testemből mint utált kelevényt kivágak . . .
Nem tudom, hogy sirjak, sirjak vagy kaczagjak,
Szent könnyet keserű szentelve mutallanak,
Kacszaj, a jelenek! — Karom szép esatai,
Hogy repülünk akkor diadalra szállni.
Csatlogó kardok közt, fűjő paripákon
Osztottuk a halált, kaptkul drága áron.
Kinek vére nem hullt, szeggyellé magától,
Mert sebbel rakottan tért hozának a bátor,
Hőse pedig ott halt, — és bár porladoznak,
Lángoló dalokban fel-felriadoznak . . .
S te vetsz a szememre, mert magad vagy gyáva:
Undok kerülökön, sötétben bujkálva
Azt kívánod: én is oltsam el a mécesem.
Ámul is lenni, az se lenni mégsem.
En meg elátkozlak, ve az atya-átok! —

Fiu.

Szegény álmodozók minék kiabáltak?
Hallgass el vén ember, mert így a világba
Gyermeknek, örülnek jár el esacska szája.
Csak egy az igazság: hol jól lehet lakni.
Ott lakom, az a föld lesz a hazám, vagy mi . . .

Zivuska Jenő.

Búcsúzó.

(Korpona 1895. április 25.)

Két érzelemnek könnye esordul

Emelvén a búcsú pohárt,

Kilépni látva őt a sorból:

Jarásúnk lelkes bajnokát.

mert tagja egy nagy családnak, az emberiség nagy családjának, melytől elhagyatva szellemi s testi erejét nem érvényesítheti, önmagában elszigetelten állva elenyev, mint a homokbuckába áttöltött növény, melynek nincs tápláló ereje. A társadalom azon életadó nedv, mely az ember tevékenységét fejleszti, összes szellemi és testi erőit mozgásba hozza, hogy azokat úgy önmaga javára, mint az általános érdeknek előmozdítása céljából hasznosan értékesítse.

Az eszköz, melyel a társadalomnak szolgálnak, különböző, az ut, mely az emberiség boldogulásához vezet, sokféle. Ezen különböző eszközök között kiváló fontosságúak azok, melyek a közművelődésnek útját egyengetik, a szívnek, a kedélynek nemesítésére törekedve egyuttal a hazafias érzést is építik. Dal- és zenekörünk is a közművelődésnek, a kedélyképző művészetnek s a hazafias érzületek terjesztésének áll szolgálatában, s működése városunkban, mint a felvidék egyik előkelő helyén, a magyarság határolásának s védő bástyájának kétszeres jelentőségű. Mert érezzük a feladat fontosságát, egyesületünk t. közgyűlés, a lefolyt évben is, azaz: a mult év márczius hó 4-én tartott közgyűléstől kezdve a mai napig, minden lehető elkövetett arra nézve, hogy magasztos céljait a körülményekhez képest minél jobban megközelítse. A mult évi közgyűlés után egyesületünk első sorban felejtethetetlen emlékü házakunkban, Kossuth Lajosnak elhalálása alkalmából városunkban rendezett gyásznapon s az ezzel összekapcsolt isteni tiszteleten vett részt, a mennyiben, mind a gyász-isteni tiszteletre, mind pedig az akad ifjúság által a Szent Háromságterem rendezett emléknappal zászlónk alatt testületileg kivonultunk s dalkörünk, mind a két helyen hazafias dalok eléneklésével róttá le a nagy halott iránt a kegyelet adóját, e szerepléssel is bebizonyítva, hogy egyesületünk hazafias missziójának teljes tudatában van. Nem hagyhatom szó nélkül, hogy egyesületünknek nagyérdemű elnökét, Szitnyai Józsefet, mint a város főjegyzőjét, a törvényhatóság Budapestre küldte le Kossuth Lajos temetéséhez, mely alkalommal a nagy halott fiától, Kossuth Ferenczektől több babérlevelet kapott azon koszorúkból, melyek a ravatalon elhelyezve voltak. Elnökünk e babérlevelekből néhányat egyesületünknek adott át emlékké, s azokat Székely Vilmos m. kir. bányászkol tanár által csinos rajzzal díszített s kellő felirattal ellátott papírkartonra ragasztottuk, s keretbe foglalva egyleti helyiségünkben hazafias kegyelettel őriztük. A választmány Székely Vilmos tanárnak szives fáradozásaért jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott. Kossuth Lajos elhunytá alkalmából bekövetkezett országos gyász nem lévén alkalmas mulatságok rendezésére, szokott estélyeink s egyéb multságaink elmaradtak, június havában azonban a zenekar Bachraty József karmester vezetésével a Roth Bódog sűr- és boreszarmokának kertj helyiségében igen szépen sikerült s nagyon látogatott zeneestélyt rendeztet. Julius és augusztus hónapokban a szokásos

A fogak romlásának okai.

(Előadás a Term. Tud. és Gyógyászati Egyesületben Dr. Tandlich Ignác által.)

(Folyt. és vége.)

Hivatás. Általában rozsz fogakkal bírnak a cukrászok, pékek, szakácsok. Mindezeknél a liszt- és cukorpor légárammal is jut a szájrúbe, de azonkívül legtöbbször alkalmuk is van finom és friss süteményt, kenyeret enni. Rozsz foguak a vegyszerrel gyarban foglalkozók, kinek sok dolguk van savtermeléssel, továbbá cukorgyárosok, kik savanyú növénynedveket használnak gyártmányaikhoz.

A tejfogok a z a t. Minél jobban fejlett a tejfogazat, annál fejlettebbek az álsontok; egészséges, erős maradandó fogazat pedig csak jól fejlett álsontokban létezhetik. Ha egy vagy több tejfog fájdalmak vagy más okok miatt jóval a második fogzás előtt, tehát idő előtt, ki lesz huva, ezen helyen a csontfejlődés többé-kevésbé visszamarad, és csak gyengén fejlett állandó fogad enged, kinyomulni. Ha pedig sok ilyen tejfog ki lesz huva idő előtt, akkor a rendszeren nagyobbra fejlődő állandó fogak nem foglalhatnak helyet, szabályos ivalakban, helyszüké miatt, úgy hogy egyik előre, a másik hátrafelé áll. Ez történik akkor is, ha az új fogaknak kinyomulásakor, utban állanak a tejfogmaradványok. Ha meggondoljuk, hogy csak szabályos ivalakú fogorok közt lehet helyes és rendes a rágás és hogy maga a rágási művelet ilyenkor tisztítólag is hat a fogakra, a mennyiben az egymáshoz való dörzsölés által eltávolítottak a rajtuk lévő ételmaradványok, könnyen belátható, hogy szabálytalanul álló fogak kiesnek a rágás általi tisztítás alól, folyton el vannak lepve ételmaradványokkal, melyek aztán a fogromlás sorsjait foglalják magukban. — Az is fontos, vajlon szüvasok-e a tejfogak, vagy nem. Sokszor az

szűnődő állott be, hogy szeptember havában az új évad annál buzgóbb igyekezettel vegye kezdetét. Az új évadban dalkörünk első ízben szeptember 12-én, városunk főispánjának, méltóságos Rudnay Béla urnak beiktatása alkalmából a városi közönség által rendezett fáklyás zenélés szerepelt. E hóban az elnökség a városi közönséghez egy felhívást intézett s a város polgárait a városház tanácsstermébe egy értekezletre hitta össze oly czéloból, hogy öket ügyünknek megnyerve az énekesek számát szaporítsa, minék folyamán lón, hogy többen a felhívásnak engedve beléptek a dalkörbe, míg a zenekör több derek akadémiai hallgatóval szaporodott meg, s így az új évad működő tagokban is megerősödvé, annál nagyobb kedvvel s szorgalommal vette kezdetét. November-hó 1-én azaz: halottak estélyén, régi szokáshoz híven kivonultunk a temetőbe, hogy ott halottaink iránt néhány gyászének előadásával röjjük le a kegyelet adóját. Decemberhóban igen szépen sikerült, s nagyon látogatott havi estélyt rendeztünk a városi vígadó termében. Szintügy sikerült s látogatott volt a f. évi január hóban a Sembergy teremben teljesen új másorral rendezett hangverseny is, melynek sikerét Horváth Panna s Gasparik Ágosta kisasszonyok is előmozdították közreműködésükkel, mely önfeláldozó fáradozásukért a választmány jegyzőkönyvi köszönetet nyilvánítt. Ugyancsak ez alkalomból megköszönte a választmány Filyéznő Geszányi Irma urónékat a rendezői jelvények csinos s izléses összeállítására körül kifejtett áldozatkész fáradozását. Február havában egyesületünk ismét egy sikerült dal- és zeneestélyt rendezett a városi vígadó termében, s a polgári társasók felhívása folytán részt vett ennek közgyűlésén, illetőleg a közgyűlés után rendezett estélyen. Márczius 4-én, főleg a zenekör s a működő tagok kívánására egy férfi dal- és zeneestélyt rendeztünk Sossko Mihály bor- és sörszarmokában, majd márczius 16-án ugyancsak ez utóbbi vendéglőben dal- és zenekörünk részt vett a magyar Turista Egylet Szitnya Osztyála által a szabadságharc emlékére rendezett estélyen. Mindezen szereplésekből látható, t. közgyűlés, hogy miként azt jelentésem elején hangzattani bator voltam, egyesületünk a mult évben minden tehetőt elkövetett, hogy a társadalmi kapesot városunk életében összehússzorítsa, a közművelődést terjesztő, szív- s kedélyképző s hazafias érzületeket ápoló feladatának minél inkább megfeleljen. S ha tevékenységünk által némi eredményt elérni szerencsések voltunk, úgy az érdem oroszlánrésze kétségkívül buzgó s fáradoztalan, önfeláldozó munkára mindenkor kész karmestereinket, Király Ernőt és Bachraty Józsefet illeti; miért el nem mulasztatom, hogy nekik e helyütt is köszönetet ne nyilvánítsak.

S ezzel tisztelt közgyűlés, jelentésemnek végére értem, s mielőtt ezt befejezném, fel kell még említenem, hogy a karmester s zertáros urak az egyesület ingóságáról egy alapos leltárt állítottak össze s azt a t. közgyűléshez beértesztik, s továbbá, hogy t. tagtársunk

anya megremülve kérdezi az orvostól, hogy van az, hogy gyermekének második fogai, rövid idővel kinyomulás után romlanak, jól lehet a gyermek testileg jól fejlett. Okát találjuk a szüvas tejfogakban, melyekben a rothadó ételrészek kitűnő fészekt képeznek a baktériumoknak és sok savat termelnek. Ezen közvetlen okoknak hatása a gyermekkorban, a mikor a fogszövet még nem érte el kellő tömörségét és keménységét, sokkal könnyebb lesz az új fogakkal szemben, mint későbbi korban. Ilyen szüvas fogak nemesak a szomszéd-fogakat, de a körülhüllő fogat is képesek inficiálni. A legmostohább viszonyok között nyomul ki az alsó első zápfog; ekkor rendszeren sok szüvas tejfog is van a gyermekszájában, mely tele van baktériumokkal és savakkal és ezért történik, hogy általában ezen fogat vesztik el legelőbb. Tehát nagy gond fordítandó a tejfogakra, mert ezektől általános a közömbösség, a mit avval okolnak, hogy úgy is csak ideiglenes fogak, melyeket aztán újak váltanak fel, és csak akkor taníthatjuk a gyermeket a fogápolásra.

Rozsz szokások. Ilyenek gyümölcsmagvak, mogyoró, dió feltörése a fogakkal, czermaszakítás. Mindezek a fogak életlani feladatának nem felelnek meg, repedéseket okoznak, melyeket át a baktériumok és savak könnyen gyakorolják romboló hatásukat. Különösen a vadnépek rontják mesterségesen fogakat részint bevett szokásból, részint vallásérteletből. Így pl. a malajok a felső metsző és szemfogakon a mellső felületen haránt irányban keresztülreszelik a fogzománcon több helyen, úgy hogy a felületnek hullám alakja van. Uj-Guinea déli partjain és Celebes szigetén háromszögű reszelik a fogakat, úgy hogy ilyen alkalpocsnak fűrészalakja van. Sumatra szigetén mindenki köteles tetszés szerint alakítani fogait, csak hogy a nőnek nem szabad oly alaku fogakkal bírnai, mint a férfiaknak. Legdivatosabb ott a fogkorona letörése,

Matzán Ferencz ur az egyesület megrogált bútorait ismert szakavatóságával s díjmentesen volt szives helyreállítani, melyért egyesületünk őszinte köszönetnyilvánításra kötelezte le.

Ezekből áll, t. közgyűlés előterjesztésem, melynek befejezésül nem mondhatok egyebet, mint hogy adja az ég, hogy egyesületünk mindinkább virágzásnak indulva az eleje tűzött hivatásnak minél jobban megfelelhessen, mire nézve úgy a t. tagtársaknak, mint Selmeicz-Belabánya a szépért, igazért és jóért lelkesülő közönségének pártfogását kérem.

S kérem a t. közgyűlést, hogy jelentésemet tudomásul venni méltóztassék.

Selmeiczbányán, 1895. április 21.

Altman Imre,
alelnök.

Különlételek.

— **Főispáni látogatás.** Rudnay Béla főispánunk ő méltósága e hó 6-án érkezik Selmeiczbányára s megtartván az előkészítő tanácsulást, elnökölni fog a közgyűlésen, a közigazgatási bizottság ülésén. Ugyancsak elnökle mellett fog valószínűen a felső-rónai nyaraló részvénytársulat is megalakulni.

— **Hangverseny.** Cziczka Sándor városi karnagynak a melléje sorakozott műkedvelő akad. hallgató közreműködése mellett a bányászati s erdészeti akadémiai ifjúság segélyegylete javára e hó 25-én a Sembergy-teremben hangversenyt rendez. A másorba kiválóan szép zeneműveket vettek fel a műkedvelők, s így műkedvelőink igen élvezetes estét fognak műrtözni közönségünknek nyujtani.

— **Főkapitányunk szabadságon.** Krausz Kálmán rendőrfőkapitányunk négy heti fegyvergyakorlatra vonulván be, helyette Sztancsny Miklós rendőrfőkapitány vezeti a rendőrfőkapitányi hivatalt, a kinek szintén be kellett volna vonulnia, de a város kikérte őt ez alkalommal, midőn a rendőrfőkapitányi távol van.

— **Az apácák háza.** Az irgalmas nővérek helybéli intézetének épületén a napokban oly repedéstörténet, mely aggodalomba ejtette az intézet vezetőit s hatósági vizsgálat tárgyát képezte. A vizsgálat nem megnyugtató s a rendőrség elrendelte a helyiségek kiürítését, minek folytán az idei tanév szokottlón korábban nyer befejezést. Bizunk benne, hogy az egyház, a bányatársaság, a városi hatóság mint kegyur s a herceg-prímás jóindulata, áldozatkészsége csakhamar segít a bajon, helyreállítván, sőt nagyobbá s czéljának megfelelőbbé alakíttván át azt az épületet, mely a népevélemények, a vallásosságának és magyar szellemnek annyi időn át kedves otthonul szolgált.

— **Ajándék egy intézetnek.** Bányászati s erdészeti akademiánk igazgatósága több taneszközt s anyagot ajándékozott a helybéli iparostanoncz-iskolának, melyért a város tanácsa meg hangú köszönetet mondott az akad. igazgatóságnak.

mely a nőknél egészen a foghúsig történik, míg a férfiaknál egy csokn visszamaradhat. Az előkelőbb emberek még átturajtak is a visszamaradt csontok, a lyukat orvossággal kitöltik és gyöngyházlemezzel betapasztalják. Ez eljárás véleményök szerint megóvjá őket a mérgeztéstől. — Középkorban azonban helyesen reszelik fogait. Keletindianában a serdülő korban lesznek először reszelt a fogak, még pedig pap által vallási czeremonia gyanánt. A későbbi reszelések már hiúsággal történnek, főleg nőknél, szükséges hozzá a férjnek engedélye. — Ausztráliában a kiütött fogak a férfiaság jelei. Polynysiában a halottnak áldoznak egy-két metszőfogát. Az Uj-Hebridákban az eljegyzést avval ünneplik, hogy a menyasszonynak bot segélyével két mellső fogat kiütik.

A test általános betegségei, de egyes szervek betegségei is szerepelhetnek mint közvetett okok a fogak romlásánál. Ily általános betegségei:

Az angolkór, mely főleg az első életévekben fordul elő, és mely abban áll, hogy a csontokban és fogokban a mézős lerakódása hiányos, tehát a fogak ellentámasztási képessége kisebb. Azonkívül a fogak nem foglalnak helyet szabályos ivalakban a gyengén fejlődő állásokban, a mi szintén növeli a szüvasodásra való praedispozíciót.

Szájhurutok. Ezek mindig erős váladéktermeléssel járnak. A váladék a baktériumok behatására erjed, a mi ismét a savak mennyiségét a szájbán szaporítja. De ezenkívül a nyálkahártya hurutja megátadhatja a foghúst, a csontjáratát és foggyökérszárát, a min ek következménye az lesz, hogy a fogak mozognak, sőt ki is hullhatnak. Ezt sokszor tapasztaljuk higányúráknál, phosphorgyárakban dolgozó munkásoknál.

Gyomorbetegségek e okozhatják a fogak korai elvesztését. Ez akkor fordul elő üledékek a nyelven erjedésnek indul, amikor tejsav képződik. A kihányt tö-

— **A lövöldérről.** Aprilis-hó 28-án volt a megnyitó lövészt, melyen 357 lövére 407 köregrész és 14 négyes lövételt, Az I. díjat nyerte Krausz Géza, a II. díjat Belházy Gyula és a III. díjat Deszseffy Aurél. A lövészesületi közgyűlés pedig f. évi május-hó 26-án lesz megtartva.

— **Zólyom megye új főispánja.** A hivatalos lap april 30-iki száma a következő királyi kéziratot hozta: Magyar belügy-ministerem előterjesztésére, nemeskir. Kiss Pál országgyűlési képviselőt Zólyomvármegye főispánjává kinevezem. — Kelt Bécsben 1895. évi ápril-hó 22-én Ferencz József s. k. Perczel Desz. s. k. Mint értesítünk, az installatio még e hóban fog megtartani.

— **Czibulya László megyei főjegyző bucsuja.** Korponáról a következő levelet vettük április-hó 27-iki kellettel: Tekintetes Szerkesztő ur! Megható és lélekemelő ünnepély folyt le e hó 25-én Korponán azon alkalomból, midőn a járás közigazgatási tisztai kara és intelligenciája elbucuzott Czibulya Lászlótól, ki közfiszterletben és szeretetben 19 éven keresztül szolgált a járást, oly eredményeket érve el, melyek maradandó emléket biztosítottak neki. Hogy többől ne szóljak, hivataloskodása kezdetén az állami ut kivételével használható közlekedési utai a járásnak nem voltak, a legtöbb községbe kocsin eljutni csetvészilyel járt. Jelenleg minden község kényelmesen, minden veszedelem nélkül bejárható. Ő alakította a Felső Hontvármegyei gyümölcsfajtaenyésztő egyeletet, felismerve, hogy Korpona vidéke gyümölcs tekintetében arányban, csak bányász kell hozzá, a ki a kincset kiaknázza. Ő kezdte meg a legnemesebb értelemben vett akna munkát, melynek áldásai már is közel foghatók. Erről tanuskodnak az időkönkint megtartartni szokott korponai gyümölcskiállítások. Hivataloskodása mintaszert volt, a közönség osztatlan bizalmát bírta, még a köznépet is, a kik a kabatosok iránt mindig kételkedő hajlandósággal viselkedtek. — Kedvence foglalkozása volt a rózsatenyésztés is, kis kertje rózsanyilaskör egy kis paradicsom volt. Ezen és még számtalan értenyi folytán a vármegye közönsége egyhangú lelkesedéssel főjegyzővé választotta meg. A bucsuzást 200 teritékű bankett követte, melyen számtalan könyfcasáró felköszöntök mondtak. Ez alkalommal olvasta fel Goldberger Miklós jeles tollú körjegyző (lapunk mai „Tárca”-jában olvasható) „Bucsu”-ját, a jelen voltak általános tetszésének nyilvánítása mellett. A hangulat már-már temetéshez hasonló kezdett lenni, midőn felémelkedett Lange Pál járási erdész s humoros beszédjével a kedélyeket a vigásd mérbe csapta.

— **A mi magyarosodásunkról.** (Levéltörődék) Mikor városuk ügyes tornamesterének jelentését T. Szerkesztő Úr b. lapjában olvastam, bámulat fogott el annak lelkesítő tartalmán és egész szellemén. Micsoda eszközökkel dolgoznak azok a selmeczi — kérdem önmagamtól —, hogy ily feltűnő, ily csodás eredményt mutathatnak fel a magyarosodás terén?

megekben levő sav is rendkívül ártalmas a fogakra. A sárgaság csak epefestényt hagy vissza a fogszövetben. Szívbetegségeknek ill. rendszeren pangás van a vérényrendszerben, ainek következtében szívbetegnek mindig találunk kisebb-nagyobb foghülyöket, melynek dús váladéka erjedéskor tejsavat képez. Ily körülmények szerepelnek sokszor májbetegségeknek ill. daganatok a has- és mellűrben, stb.

Tuberculosis azért hat károsan a fogakra, mert a vele járó vérszegénység és szöveti nedvek általános csökkenése miatt a fogak nem kapják meg a kellő táplálékot, kellő mennyiségű mészsót.

A terhesség. Hogy ez mint ok szerepel, könnyen belátható, hiszen ezen állapotnál mindég vannak emésztési és vérkeringési zavarok, melyekről már előbb szóltam. Azonkívül a gyermek esontjainak felépítésére szükséges vilsavas-sók nagyobbrészt az anya fogszövetéből lesznek kivonva, a mi által az anya fogai megpuhulnak.

Hevenylázás betegségek. Ilyenek főleg az agyhártyaláz, a hastífus, tüdőlob. Itt két körülmény szerepel a fogak romlását illetőleg; t. i. hogy a nyelv mozgása, mint az ételmaradványok eltávolítója elesik a beteg személy állapotja miatt, továbbá a szájnyal kisebb mennyiségben képződik, a mi által elesik a szájjában levő savak közömbösítője, a mennyiben a nyál alkalis hatása. Ilyen betegségnél a rekonvalescentiában számos rozog fogat találunk, de sokszor a fogszivatosodás megállapodik helyes táplálkozás által.

A sápkör is befolyásolja a fogakat, részint a megváltoztatott véralkat miatt, részint az oly gyakran előforduló emésztési zavarok miatt, melyeknek következménye a savanyú felbőgés és hányás. Az utóbbiak savi hatásúvá teszik a nyálát.

A scrophulosis. Ennél a fogak keménységi foka rendszeren kisebb, sokszor zománczhiányok, ürök vannak a fogakon, melyekben ételmaradványok könnyen megkekedhetnek. Azonkívül a scrophulitikus

Önmagának adott feleletben elismertem azt, hogy ily haladás nem lehet egyetlen eszköznek az eredménye; sok tényezőnek kellett itt közreműködnie. Ez eszközök közül jól ismerem egynehányat. Ilyenek első sorban az óvodák s az elemi iskolák, a középtanodák növendékeikkel s tanáraikkal; s a bányászati s erdőszeti akadémiák. Ott van a városi hatóság s a m. kir. bányagazgatóság s a többi hivatalok; no meg ott volt a régi „Hiradó” is, mely a magyar állameszme hirdetése mellett nem maradt a felhők között, hanem a jelentéktelennek látszó dolgokra is kiterjedt a figyelme, mint például a város külső képeinek, a kereskedelmi s ipari ezégek hovaárra tételére, a névnyagrosításra, az egyesületekben a magyar jegyzőkönyvek az üzletekben a magyar nyelvű könyvvezeték és levelezés behozatalára. Sőt tanuja voltam annak is, hogy az újví kőszöntök a régi német városban egyszerre általános meglepetésre magyar nyelven kerültek ki, a mikor a „Hiradó” szerkesztője az ünnep előtt igazi fordító intézette alakult át, a lelkes correctorok a fordítást végezték. Szerkesztő Úr meg a kártyát és nyomdai költséget szolgáltatván a „magyar öltönyben megjelent üdvözlöttekhez.” De mintha annak is tanuja lettem volna ugy nehányosor, hogy azok a correctorok ott, a hol a szép szó nem használt, a nyomdafestéket nemcsak a gyorsajtkónál, hanem egybűt is felhasználták, ott, a hova létrával lehetett csak feljutni, tesztem azt, egyes makacsabb czégtábláknál (Ebben is Szerkesztő Úr rég hallott, de nem feleltet intélmét követtem, hogy csak a czégtáblakra alkalmazom a makacs szót. „Csak kimélettel” volt az intő szó.) Ugy-e Szerkesztő Úr nem állana jót azért, hogy ezek a correctorok ilyen s hasonló csinyekben nem vettek részt? No de messze tértem tárgyamtól, a tornamester leveletől. Micsoda „Wendung” ez?! Lelkemből örülök neki: „adta nemjét”, ugyan sok régi magyart megszégyenít lelkes soraival! Örömmönek kifejezést adandó, elhatároztam magamban, hogy a F. M. K. Enek járó illetéket megduplázom, s mindekelőtt Szerkesztő Úr b. lapjára előfizetek, hogy figyelemmel kísérhessem annak a kedves városnak további haladását, és hogy ezentul sokkal többet törődöm azzal, a mire eddig nem sok figyelmet fordítottam: a magyarosítással; — mert látom, hogy a magyarosítás ha egy olyan tökélyre nem mint a milyen a régi tornamester volt, magyarra lesz, nem lehetetlen. Fogadja stb. Szeged. F. B.

— **Elhaltak.** 91. Moravetz Márton 85 éves, evang. végegyengülés. 92. Sztricz János 6 hónapos r. kath. Influenza. 93. Niemann Béla 11 hónapos r. k. Entercatarrh. 94. Binder Mária 50 éves r. k. Pthysis Pulmon. 95. Vagner József 57 éves r. ki Apoplexia sanguinis. 96. Karnik Emilia 10 éves, r. kath. Meningitis Tuberculosa.

— **Japáni házasságok és elválások.** A japáni mikadó törvényt hozott, a mely szerint minden ja-

*) Ezért bizony nem állnék jót; de hogy olyanokban részt vettek... azért már jótallának. Sz.

nyen megkekedhetnek. Azonkívül a scrophulitikus egyének hajlammal bírnak mindenféle szájhurutokra melyeknek befolyását a fogakra már ismerik. Sok anyának az aggodalmát talán szétosztalom, ha mondom, hogy szúvas tejfogaknál gyakori az ugyanazon oldalú nyirkmirigyek megdagadása a nélkül, hogy a scrophulosis legkisebb nyoma is jelen volna.

A ez a k o r b e t e g s é g n é l a nyál savi hatású azért, mert a szájfolyadékban foglalt cukor mennyiség érjedéskor indul. Ilyen betegéknél a nagy mennyiségű tejsav miatt rohamosan romlanak a fogak.

A s c r o p h u l i t a s erős foghülyösítés van nagy mennyiségű váladékkal. Ezenvikül a esontbirtára való terjedése által a fogak kihullására is vezethet.

A s y p h i l i t i c u s fogak vékony zománczszal vannak fedve, rágságnál gyorsan kopnak, felületük barázdás, mind oly körülmények, melyek a svavosodást elősegítik. Ezek nagyban a fogszűkzövetet és közvetlen okai. Kérdés hogy hathatunk ezek ellen. Első sorban növelnünk kell a fogak keménységét, ellentállási képességét; ezt elérjük helyes táplálkozás által, még pedig hüseléd mellett bőven nyujsunk a gyermeknek tejet, tojást és zöld főzeléket. A savképződést megszoríthatjuk, ha az ételrészeket minden étkezés után müvelje, pl. fogszűkzálóval, vagy cémazsalával eltávolítjuk a fogak közül. A bacteriumok szaporodását úgy gátolhatjuk, ha a szájat naponta többsör antiszepticus szájjalzóval öblögetjük; mindezen eljárások azonban csak akkor járnak haszonnal, ha az üres fogak betömnek és a genes fogak valamint elhalt gyökerek kivételnek mert ellenkező esetben folyton tartanak, s bacteriumszaporodást és savképződést okoznak.

Még emlegetnek néhány helyi betegséget, melyek a fogak elvesztését eredményezhetik.

A fogdefectusok; ezek képződnek a fogak nyakán oly egyéneknek, kiknél a fognyak nincs befűdve foghustól, a fog-nyak kevésbé ellentálló szövetekkel bír,

páni leányoknak, ha elérte a kellő kort, férjhez kell mennie. Ha nem akad kérője, a hatóság kijelöl számára egy férfit, a kivel meg kell esküdni, akár inyere van, akár ninesen. Hogy ez a törvény mennyire bevált, bizonyítja a mult estendőről szóló statisztika, a melynek adatai szerint 1894-ben 259,913 házasság és 116,636 válópör volt Japánban.

— **Készülés.** Altiszti (a tizedeshez, a ki erősen káromkodik): Hallod-e fickó, mit káromkodszt ilyen szörnyűségesen?

Tizedes: Jelentem alásnan, az altiszti vizsgára készülsz.

Nyiltter.

Foulard-selyemet, 60" krtól 3 fnt 35 krig méter-kint — japáni, chinai, s. a. t. a legújabb mintázzal és színekben. A m. fekete, fehér és színes Heineberg selyemet 35 krtól 14 fnt 65 krig méter-kint stana, esikok, kockázott, mintázottak damasztot s. a. t. (mint egy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázzal) s. a. t. postabér és vámmentesen a hazhoz szállítja és mintákat küld postafordultival: Heineberg G. (es. k. udvariszállító) selyemgyára Zürichben. Svajczba címzett levelekre 10 kros, és levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven itt megrendelések pontosan elvitetnek. 2

H i r d e t é s e k.

784. sz.

1895 tkvi

Árverési hirdetményi kivonat.

A selmeczbányai kir. járásbírósg mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a selmeczi takarékpénztár végrehajtónak Bascsiké Bascsik Anna végrehajtás szvedő elleni 690 fnt tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a selmeczi kir. bírósg területén levő illiák 130. tjkönyvben lévő, Bascsiké Bascsik Anna tulajdonul bejegyzett I. — 6 sor a. 51 népsorszámmal alatti ház, kert, szántó és rétre az árverést 1203 fntban ezenen megállapított kikiltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1895 évi május-hó 17-ik napján délelőtti 10 órakor az illiák község bíró házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiltási áron alól is eladtni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becslésának 10% -át vagyis 120 fnt 30 krt. bánatpénzt készpénzben, vagy az 1881 LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyministeri rendeltet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bírósgnál előleges elhelyezéséről kiiltást szabályszerű elismervény át szolgáltatni.

Kir. járásbírósg mint tkvi hatóság.

Kelt Selmeczbányán 1895. május 2-án.

Heyder kir. bíró.

mint a korona vagy gyökér, és ezért a fogkéfével való dörzsölésnél könnyen kikopnak, úgy hogy ürök jönnek létre, melyek defectusoknak nevezetnek. Ha ezekben ételek megkekednek, megindul a fogszű, mely mindinkább a fog állományába hatol, míg nem a fog keményebb ételbe való harapásnál ki nem török. Főleg gyermekeknek ügyelni kell, hogy túlkemény fogkéféne használjanak.

Állesontsorvadás. Ez agkori folyamat, mely abban áll, hogy a fogmedernyűjvány, melyben a fogak fogallatnak, vékonyodik, visszahúzódik, a mely okból a fogak látszólag meghosszabodnak, mozognak, rágságnál erősen inognak, úgy hogy fájdalmat okoznak, sőt ki is hullhatnak. Előfordul oly fiatal egyéneknek ill. kik táplálkoási ideggyavakban szenvednek; sokszor a gerincegy sorvadásánál is található.

Állesontelhalás oka az, hogy a csont táplálkától meg lett fosztva. Előjöheth scorbuiticus vagy dypteriticus foghülyösülés mellett, továbbá syphiliticus és tuberculitikus egyéneknek, valamint gyufagyári munkásoknál a phosphor behatására.

A fogkö úgy képződik, hogy a szájnyaló szervetlen anyagai szerves anyagokkal együtt lecsapódnak a fogakra; hozzájárulnak még ételmaradványok bacteriumok, hámszejtek és por. A fogkö főleg az alsó metszőfogakra és felső hátsó zápfogakra rakódik le; gyakran azonban csak egy oldalon, azért, mert ezen oldalon az illető egy fájdalomos vagy gyökér miatt nem rag. A fogköképződés rendszer ételtani folyamat, és csak akkor válik károsná, ha nagy mennyiségben képződik. Ilyenkor okozhat foghülyösülést, sőt ritka esetben csontelhalást is.

Végül emlitem, hogy az influenza különben teljesen ép fogakban oly fájdalomos ideggyuladást okozhat, hogy a beteg kénytelen fogát kivételni.

Dr. Tandlich Ignác.

Férfi-szabóüzlet.

Midőn a n. é. közönségnek becses figyelmét legujabb divatu **tavaszi és nyári férfiruhakelméire** kikérni bátorodom, egyszersmind a legujabb fagon szerinti legszolidabb és jutányosabb kiszolgálásról biztosítom t. megrendelőimet.

Kérem: egyuttal a n. é. közönséget, valamint: eddigi szives megrendelőimet, barátaimat s ismerőseimet, sziveskedjenek 25 év óta fennálló üzletemet úgy mint eddig b. támogatásukban részesíteni.

Mivel számosabb megrendelést kérve és eddigi pártfogásukért köszönetet mondva maradtam kiváló tisztelettel

Selmeczbanán 1895. april.

Linder József szabómester.

Endesgefertigter beehrt sich hiemit, das hochgeschätzte P. T. Publikum und die Herren Kunden anmerksan zu machen auf sein reich sortirtes Lager der **neuesten und modernsten Herren Modestoffe** für die Frühjahrs- und Sommer-Saison und garantirt für die solideste und reellste Bedienung. Bestellungen werden nach der neuesten Fagon ausgeführt. Und bitte das hochgeschätzte P. T. Publikum, sowie meine geehrten Herren Kunden, Freunde und Bekannte, das seit 25 Jahren bestehende alte Kunden-Geschäft zu unterstützen. Um Ihre Zahlreichen und sehr geschätzten Aufträge bitend und für das bis heute mir geschenkte Vertrauen dankend verbleibe mit aller Hochachtung

Josef Linder Schneidermeister.

Kiadó bolthelyiség.

A váro-háza és a tót-temp om közötti bolthelyiség azonnal bérbeadó.

Bővebbet: **Greguss Antal** tulajdonosnál.

Eladó ház.

A belvárosban a „Szöllő” szállóval átellenben 106 II sz. alatt fekvő emeletes házamat, melyben az emeleten két lakás, a földszinten jó forgalmu koresma, és egy bolthelyiség van mellékkelhelyiségekkel együtt, szabad kézből eladom.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgálok Selmeczbanya 1896 april-hó

Hankisz Jenő háztulajdonos.

KIADÓ HÁZ ÉS KERT.

A „steingrubeni 207/III. számú házban I. emeleten: 3 szobából, konyhából és mellék helyiségekből, továbbá egy földszinti 2 szobából, konyhából és mellékkelhelyiségekből álló lakások, ugyszintén egy jókarban tartott gyümölcskert, vagy külön-külön, vagy egészen jutányos feltételek alatt

azonnal kiadó.

Bővebbet **BINDER ANTAL**-nál **GYEKÉSEN.**

Kerestetik.

Trauer Gyula fűszer és papírüzletében egy tanonc azonnal felvétetik.

Kitünő padló-máz!

puha padlóra.

Linoleum padló-zománcz

3 árnyalatban Eisenstädter Testvéreknel Bécsben. Teljesen használatra kész, esinos és a cizelnak megfelelő 1/2 kilós dobozokban. Linoleum padló-zománcz egy óra alatt megszárad, pompás fényű, sima és repedésektől ment marad. Linoleum padló-zománcz közvetlenül a dobozból mázolható fel. Linoleum padló-zománcz használatra sokkal olcsóbb, mint a többi padlófénymáz. Kapható minden nagyobb festék-és gyógyáru-üzletben. 5—6

Feinste Harzer Kanarien-Sänger!

Hohl- und Bogenrollen und noch mit anderen schönen Gesangestouren versendet von 7 bis 20 Mark unter Nachnahme. Acht Tage Probezeit, Behandlung, Preisliste gratis. Das grösste Vogelgeschäft von W. Heering in St. Andreasberg. (Harz.) Schulstrasse 427

MÜHLE VILMOS

udvari szállító kertészeti és magtelepe **TEMSVÁRG.**

szállít legkitünőbb és legmegbízhatóbb mezőgazdasági, erdészeti, konyhai, vetemény- és virág-

MAGVAKAT

jutányos áron

mindenféle növényeket, rózsákat, cserjéket, fákat, boggyógyümölcs-féléket és spárgagyökereket; kertészeti eszközöket stb. stb.

kéressék.

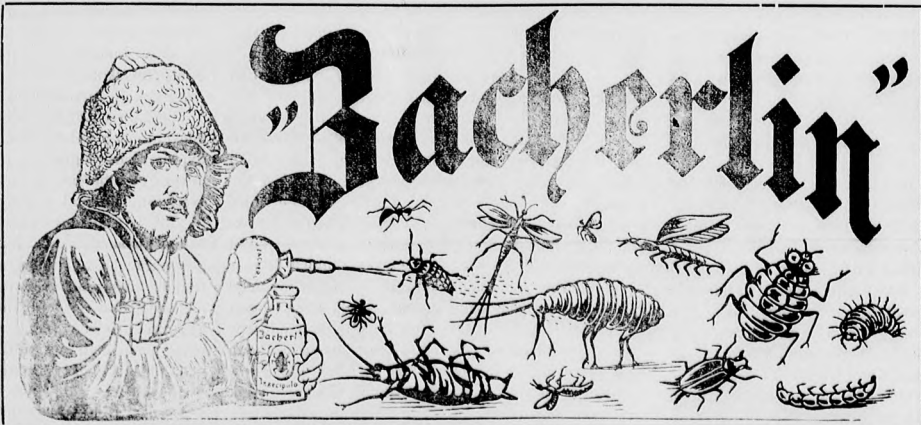
mindennemű rovarok kiirtására.

Azonban mindig bepecsételt üveget kérjen, és pedig csak „Zacherlín” cím-mel ellátottat. Minden egyéb hamisított

Mindig csak

Mert ez a leggyorsabb és legbiztosabb ölő szer

Mi bizonyítana világosabban utóherhetlen ereje és jósága mellett, mint óriási elterjedése, minek folytán nem létezik oly szer, melynek forgalmát a „Zacherlín”-é tisztesen fölül ne múlja.



Egy-egy üveg ára: 15, 30, 50 kr. 1 frt, 2 frt; a Zacherlínmegtakarító: 30 kr.

Kapható e szer: Selmeczbanán: Takáts Miklós, — Marschalko Gyula, — Krausz V. G., — Trauer Gyula, — és Eichel Sándor özv. özvegeknél. **Hodrusbanán:** Kukucska József urnal. — **Ipolyságon:** Dombó Károly és Trautwein Dániel urnaknal. — **Korponán:** Blaskovits Lajos és Trnovszky Károly urnaknal. **Körmöcbányán:** Ritter J. Lipót, Klein Armin, és Horn F. W. urnaknal. — **Szász-Tót-Pelsőczön:** Partos Miksa urnal. — **Ujbányán:** Cservinka M. urnal.